

Camille Lemonnier: Constantin Meunier, sculpteur et peintre

Charakternímu mistru belgickému dostalo se dílem Lemonnierovým definitivní monografie: tak jest zde vysledována s pochopením dráha jeho a tak jsou svedeny projevy jeho tvorby ve své psychické kořeny. Lemonnier byl zvláště povolán k tomuto dílu: sám spisovatel bohatého temperamentu, plného a jiskrného stylu, který objal mnoho z bolestného i vášnivého života dneška ve svých dílech charakterně silných a patheticky výmluvných. Sám děkuje za mnohé plastické kultuře svojí, a umělecké dílo není mu ani svojí tvarovou řečí, ani svým psychickým životem snu, vše a inspirace zavřenou knihou.

Jako zase výtvarníci nejsou tupí k myšlenkovému přílivu a citové vášni literatury a poesie a nežijí zahrazení v pracovních jako v žalářích, kde se cvičí jen technická dressura a virtuosita. Kdykoli vidím takový krásný oplodňující styk kultury výtvarné s literární, v němž žádná neztrácí svůj terén a pevnou svoji půdu a každá získává zjemnění sensibility, pathetické vroucnosti a noblesy, jaký představuje dnes náhodou dvojice Lemonnier-Meunier, vždy se tážu, kdy přijde něco podobného u nás. Až do té chvíle nebude se moci mluvit o umělecké kultuře u nás.

Maurice Denis au Vésinet

Příležitostná publikace, vydána při vysvěcení dvou kaplí ve Vésinetu, vyzdobených vzácným mladým umělcem. Všecka ornamentace, malba kleneb, oken, dekorace zdí dvou kaplí byla zde provedena jednou umělcem a skutečným básníkem náboženské inspirace, duchem vzácné distinkce a noblesy, jehož jméno pojí se dnes k jménům velikých dekoračních básníků, Delacroixe a Puvisse de Chavannes. V přítomném svazčku podává p. Milhouard výmluvný komentář k dílu Denisovu, p. Desfossés velmi pronikavou studii uměleckého charakteru Denisova. Publikace jest i uměleckým dílem knižné výpravy: jest zářmována vignettami a figurami z díla Denisova a rytými jim do dřeva s krásným smyslem typografického celku.

Jean Lahore: Les habitations à bon marché et un art nouveau pour le peuple

Známý básník indického pesimismu, p. Lahore (Cazalis), jest ve Francii dobrým znalcem moderního dekoračního umění (známe od něho pěkné studie o Williamu Morrisovi a j.) a neúnavným propagátorem socialisace moderního umění. V přítomné brožuře vypočítává všecko, co bylo dosud podniknuto pro zlidovění umění příbytkového ve Francii, Belgii, Německu a Anglii, a vytýká, kolik zbývá ještě a jak by se dalo cíle nejsnáze dojíti. Za tímto účelem založil také p. Lahore nedávno Mezinárodní společnost lidového umění, která má výstavami, publikacemi a vypisováním cen řešiti svůj úkol.

Robert de la Sizeranne: Les questions esthétiques contemporaines

Známý francouzský umělecký kritik, autor knih „Ruskin a náboženství krásy“ a „Anglického malířství“, sebral v tuto knihu pět studií, týkajících se speciálně časových otázek uměleckých a výtvarných: „Estetika železa“, „Bilance impresionismu“, „Moderní oděv v sochařství“ jsou z nich nejdůležitější. Žádné z nich nelze upříti myšlenkovou opravdovost a vroucnost, a třeba kritická intuice někde nepronikla ke středu problému, jest patrna alespoň snaha, nedati jí zlomiti se o předsudky dne. V úvodě načrtnul obšírně p. autor dráhy a cíle moderní kritiky výtvarné a našel mnohé obsažné slovo pro krásnou důležitost její misse a pro čistotu její inspirace.

Alfred Lichtwark: Übungen in der Betrachtung von Kunstwerken

Rozkošná kniha Lichtwarkova, plná neškolské a nepedantické moudrosti, kultivující předem zrak, cit a fantasií divákovu a vytloukající z něho různé „kritické“ nezpůsoby a domyšlivou rozumářskou jalovost, čte se, jak viděti, hojně v Německu. Měla by se čísti i u nás, kde se tropí tolik hluku s uměleckou výchovou ve školách. Žel, že jen hluku jádro se v té spouště prázdnoho kramaření slovy úplně utápí. A nebude lépe, pokud se nepochopí, že nemůže umělecky vzdělávati, kdo sám umělecky necítí, kdo nevychoval v sobě dlouhou kulturou *tásky a obdivu*, dlouhým životem v umělecké atmosféře umělecký takt a vkus.

Známý ruský malíř Vasil Vasiljevič Vereščagin

zahynul na lodi „Petropavlovsku“ před Port-Arthurem dne 13. dubna t. r. ve věku 62 let. Vereščagin představoval střední Evropě jednu dobu, která ovšem dávno již minula (bylo to na počátku let osmdesátých), celé ruské malířství. Blud tento netrval ovšem dlouho: záhy ukázalo se, že Rusko má nejen řadu mladších umělců nekonečně bohatších, výraznějších a čistších než byl Vereščagin, ale že i před Vereščaginem byli v Rusku malíři o to větší a hlubší, o něž byli diskretnější jeho. Opravdoví znatelé a milovníci výtvarného umění nebyli ostatně ani chvíli na pochybách, že vlastní umělecká a výtvarná potence Vereščaginova není ani veliká, ani jadrná a charakterná a že nehorázné vystupování jeho, namířené na efekt příliš necudný, nutí přímo k mnohým a mnohým kritikám a protestům, které také záhy se dostavily. Přes všechny tyto správné restriktce jest však pravdou, že Vereščagin byl zajímavým zjevem, poněvadž byl zajímavou osobností. Nebyl akademickým

malířem válečným, oficiálním historiografem parádních vojenských baletů, nýbrž člověkem, jenž měl prožitý vztah k scénám, které maloval, člověkem, jenž myslil a cítil a který, třebaš pochybnými uměleckými prostředky a pathosem dosti často laciným a mělkým, snažil se vyjádřiti svoje přesvědčení. Škoda, že v honbě za senzací znechutil často svoji myšlenku banální, lokálkářskou výmluvností a nedovedl namalovat obraz prostě jako obraz, nýbrž vždy jako ilustraci k nějaké literární nebo „filosofické pravdě“, po každé skoro velmi jarmarečně, nešťastně a nechutně vyslovené. Tyto žurnalistické garnitury, kterými obkládal svoje výtvarné práce a obyčejně tím důkladněji, čím byly vpravdě hubenější, učinily jeho výstavy postrachem všech lidí umělecky citících a dobrého vkusu. Přesto některé, zvláště první práce jeho, měly jakousi, třebaš surovou fugu a jakýsi výtvarný zájem, který později úplně se vytratil: jeho cyklus napoleonský jest jen ilustrací a slabou nudnou a beznervní ilustrací nudných a otřepaných teorií a „pravd“. Náboženské jeho obrazy — možno-li — byly ještě pustší a chudší stejně vnitřním jako uměleckým životem: jejich programový „naturalismus“ byl jen nešťastnou a nechutnou zástěrou, která marně snažila se tuto pustotu a chudobu zakrýt. Jak v jádře hubený a chudý kolorista byl Vereščagin při vši hlučné mise-en-scène (byl žákem pařížského „mistra impotence“ Gérômea a nezapomněl toho nikdy), ukazují i jeho obrazy z Orientu, z Turkestanu a z Indie. — Vereščagin sáhal dosti často také k péru, buď aby zachytil některou vzpomínku ze svého pohnutého života (účastnil se mimo jiné výpravy generála Kaufmanna proti Samerkantu a války rusko-turecké r. 1877), nebo formuloval a dokazoval svoji „naturalistickou“ teorii — ale nepodal tu obyčejně více než slušnější žurnalistický článek.

Prohlášení

K brožurce „Kruhem českých spisovatelů“ vydané, „Národní divadlo a české drama“ nadepsané, prohlašuju, že nesouhlasím ve všem s její stylisací a argumentací; svoji kritiku i brožury i věci dnešní divadelní správy podám v příštím čísle „Volných směrů“.

Národní divadlo a české drama

Diskuse

Na dalekém venkově opožděně zviřím, že v minulém čísle „Zvonu“ otisknul p. Jaroslav Kvapil úryvkovitě listy, jež jsem mu poslal v diskusi, kterou navázal se mnou o brožurce „Národní divadlo a české drama“. Nechci zde kritizovat, bylo-li takové jednání nutným a hlavně bylo-li taktickým. Nechci kritizovat proto, poněvadž znamenalo by to *zmalicherňovali znova a znova věc*, která topí se již od počátku v malichernosti a jalovosti naší novinové diskuse; poněvadž znamenalo by to *odvá-*

děti pozornost od jejího principového a ideového jádra a dusiti je vedlejším a více méně nepodstatným.

Mně jde v celé záležitosti jen a jen o věc, o princip literární ethiky, který se tu projevil, a jen pro ni — poněvadž v podání p. Kvapilově trpí osvětlením jednostranným — podotýkám zde:

a) Pan Kvapil *neměl vytečkovati* v mých listech místa, kde napovídám svoji nespokojenost s dnešní správou a slibuju její kritiku. Když citovat, tedy cele a úplně citovat — a jinak necitovat. To platí zvláště o listech.

b) Pan Kvapil měl také uveřejniti listy, *jež psal on mně*. Korespondence je cosi vzájemného a nedá se jí rozuměti bez obou partnerů. Zde bylo by to zvláště proto důležité, že by bylo patrné, *jak p. Kvapil souhlasil s principem kritiky v brožurce podané*, ano, doslova, *byl hotov podepsati v ní mnohé a mnohé*. Potom vypadala by věc jinak. Bylo by pak i patrné, že odpůrci tak loyálnímu lze leccos koncedovat.

c) Tím nechci nijak zatušovatí fakt, že pánové z „Kruhu“ *při podpisovací akci nevedli si korektně*. Řekl jsem jim *to tváří v tvář* a řekl jsem jim také o listech, jež jsem psal p. Kvapilovi. Již to, že vedle mne jsou potíže ještě s podpisem p. Karáskovým z Lvovic, ukazuje, že se akce vedla příliš — řekněme česky — „po susedsku“.

Ale to všechno jsou, opakuju, věci osobní a formální, které dusí jen a zatemňují literární a umělecké jádro sporu. To musí se z nich vysvobodit. Jádro literární kritiky a literární ethiky, *dobrá inspirace*, snad jen špatně, slabě a nedostatečně vajádná v brožurce.

A o to pokouším se ve svém článku *Divadlo a literární ethika i kultura*, který jsem již napsal a jenž bude co nejdříve vytištěn ve „Volných směrech“.

Kdo stojí o moji *myšlenku*, odloží tedy svůj soud až do chvíle, kdy vyjde článek slibovaný.

A do té chvíle alespoň mohly by také ztichnout snad malicherné tahanice o pouhé moje *jméno*.

Strpení, šlechtné panstvo, strpení!

V Bystřici p. H. 11. července 1904

Národní divadlo a české drama

Diskuse

Vážený pane redaktore,
lituju, že musím Vás obtěžovat prosbou za uveřejnění těchto řádek — ale není zbyti: z narážek v posledním čísle Vašeho týdeníku dovidám se, že se na mne činí útoky, jako bych nevedl si ve věci brožurové korektně. Zejména dovidám se odtud, že oprávněnost podpisu mého na brožurce hájí výbor „Kruhu“ zaslánem, z něhož citujete výtah. Slavný výbor „Kruhu“ a speciálně p. Sezima neuznal za dobré, poslati mně tento projev, ačkoliv ví, kde se zdržuju, zrovna jako neuznal za dobré,